

Idé & Kritik

11 juli

Samma idéer präglar
extremhögern i dag.

Haris Grabovac från Expo om den propaganda som ledde fram till massakern i Srebrenica, den 11 juli 1995. I dag, på årsdagen av massakern, arrangeras manifestationer i flera svenska städer.

Utställning. "Hem Längtan" i Norrköping

Carl Larssons "Ljusinteriör från Dalarna/Vid lampan"

Lena Cronqvists "Madonnan och barnet".

Hemmets kusliga dubbelhet

Med årets stora satsning bygger Norrköpings konstmuseum bo i det vita medelklasshemmet. Julia Svensson ser människans mörka sidor ta plats bland välmanglade dukar och prunkande fruktfat.

"Hem Längtan. Vardagens ideologi och estetik" Norrköpings konstmuseum

tom 11/1-2015

• Trots den goda tanken är undertonen hård i Ellen Keys skrift "Skönhet för alla". Med estetik skulle Lort-Sverige förädlas. Strand var Ellen Keys drömhälsa. Hit kom arbetarkvinnor för att vila upp sig, men också utbildas i Keys anda. En sorts nationell homestyling; ljusa interiörer och betoning på funktion skulle göra arbetarklassen till sundare och bättre människor.

Ellen Keys budskap är utgångspunkten utställningen "Hem Längtan" – där sårskrivningen betonar att ett hem faktiskt inte är något alla människor har. Eller för den delen längtar till.

Utställningen ger inte så mycket

krass faktabakgrund till varför den ideala svenska smaken blev som den blev: inspirationen från William Morris och den brittiska arts and craft-rörelsen, eller former från japansk kultur som blandades med nordiskt ljus och natur.

Bland Ellen Key-porträtten är ett målat av Hanna Pauli, hustru till konstnären Georg Pauli, som trots sin begåvning mest ägnade sig åt hem och barn. Ett typiskt scenario.

Samma sak var fallet i paret Larssons Sundborn. Här hade hemmet, mestadels iscensatt av Karin Larsson, även en avgörande roll i föreställningen om parets liv. Carl Larssons idylliserande akvareller, som visas i ett bildspel på stor skärm, framstår i dag som ett Instagramkonto med visum till evigheten.

Rummen verkar rymligare, ljusare, och utan den tunga air av patriarken Carl Larsson, som genomsyrar ett besök i verklighetens Sundborn.

Det är skönt att ställa sig framför Meta Isæus Berlins nya "Ett eget rum" (2013). Här har Sundborns klaustrofobiska atmosfär målats rakt upp och ned på duken. Ett surrealistiskt slukande rum. Ängsten är ett svart hål som väntar i ensamheten.

Bland de mest välmanglade dukar och prunkande fruktfat, gjorda för glada stunder, lever människan också sina mörkaste känslor.

Isæus Berlin är mästare på att gestalta denna hemmets kusliga dubbelhet.

I samma sal står hennes installation med fyra möblerade fem-

Carl Larssons idylliserande akvareller framstår i dag som ett Instagramkonto med visum till evigheten.

tiotalinteriörer, där alla saker berövats sitt mittparti, en bild av hur hjärnan reducerar och retuscherar i efterhand. En hem som jag minns i ett romantiskt ljus kan i verkligheten vara sjavigt och fult. Men det gör inte det vackra minnet mindre giltigt.

Utställningen innehåller inte en enda guidande text. Men då verken är skickligt hängda kan tydliga linjer ändå urskiljas. Som att inredning än i dag är generellt viktigare för kvinnor, som fortfarande tillbringar mer tid i hemmets interiör.

Lena Cronqvists "Madonnan och barnet" är självklar i sammanhanget. Liksom Lillevi Hultmans broderade bonader – klassiska kvinnliga hantverk med feministisk udd. Till exempel kuddfodralet med en mångbottnad brodyr av en liggande kvinna med kudde över huvudet. "Det behöver inte märkas" lyder texten ovanför.

Könsfördelningen bland samtida konstnärer är fortfarande märkligt traditionell. Kvinnor ägnar sig i stor utsträckning åt hem och känslor medan män ofta tar ett mer ob-

jektivt samhällskommenterande grepp.

Anders Åbergs drygt meterhöga modell av ett ruffigt hus i Harlem från 1972 har till exempel helt skiftat betydelse. Från en symbol för urbant förfall till en lysande investering.

Mikael Lundberg har fotograferat platser där hemlösa i New York utövar sin dygnsvila. Johan Strandahls bidrar med en konsumtionskritisk installation med två kök (2013) – ett industriellt producerat och ett vars alla delar han tillverkat själv.

Utställningen rör sig dock mest inom det vita medelklasshemmets väggar. Det märks inte att det i Sverige i dag finns många hem som härstammar från andra ideal än Ellen Keys.

Detta möte orsakar estetiska komplikationer som vore intressanta att belysa närmare. För det är omvälvningarna inom kultur och genus, och deras uttryck i våra hem, som gör att Ellen Keys värden i dag förtjänar att vridas och vändas på.

Julia Svensson
konst@dn.se